

ВИСНОВОК

наукового керівника щодо виконання
індивідуального плану освітньо-наукової програми
підготовки доктора філософії та роботи над дисертацією
Попова Олександра Володимировича
«МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ
СПРОМОЖНІСТЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ»,
яка подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 28 – Публічне управління та адміністрування
за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування

Попов Олександр Володимирович виконав навчальну складову індивідуального плану освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії у повному обсязі. Робота над дисертаційним дослідженням здійснювалася системно, послідовно та відповідно до затвердженої теми, мети і завдань дослідження.

Дисертаційне дослідження присвячено актуальній науковій проблемі обґрунтування теоретичних засад та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад в Україні. Актуальність обраної теми зумовлена тим, що в умовах децентралізації, воєнних викликів, потреб повоєнного відновлення, ускладнення міжбюджетних відносин та зростання ролі місцевого самоврядування фінансова спроможність територіальних громад набуває не лише фінансово-економічного, а насамперед публічно-управлінського значення. Вона безпосередньо пов'язана зі здатністю громад забезпечувати належну якість публічних послуг, виконувати власні й делеговані повноваження, підтримувати стійкість місцевого розвитку та адаптуватися до нестабільного зовнішнього середовища.

Робота над дисертаційним дослідженням розпочалася з визначення його основних завдань, а саме: узагальнити понятійно-термінологічні основи дослідження фінансової спроможності територіальних громад; визначити

основні складові механізмів публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад; дослідити нормативне забезпечення та організаційно-процедурну спроможність органів місцевого самоврядування щодо забезпечення фінансової спроможності територіальних громад; виявити основні проблеми, протиріччя керованості та зовнішні виклики, що впливають на фінансову спроможність територіальних громад; обґрунтувати концептуально-методологічні засади побудови комплексного механізму керованого відтворення фінансової спроможності територіальних громад; розробити інструменти впровадження комплексного механізму керованого відтворення фінансової спроможності територіальних громад. Усі визначені завдання дисертаційного дослідження виконано в повному обсязі, що дозволило сформулювати обґрунтовані наукові положення, висновки та практичні рекомендації.

У процесі дослідження здобувачем узагальнено понятійно-термінологічні основи фінансової спроможності територіальних громад та обґрунтовано необхідність її розгляду в публічно-управлінському вимірі. Доведено, що фінансова спроможність не може бути зведена лише до обсягу доходів місцевого бюджету, рівня видатків, трансфертної залежності чи бюджетної збалансованості. Такі показники характеризують переважно поточний фінансовий стан громади, однак не пояснюють, яким чином цей стан формується, підтримується, коригується та відтворюється у часі. У дисертації фінансова спроможність територіальної громади розглядається як інтегральна управлінська здатність органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів публічного управління забезпечувати формування, планування, використання, контроль і корекцію фінансових ресурсів у межах власних і делегованих повноважень.

Важливим результатом дослідження є уточнення змісту механізмів публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад. Здобувачем обґрунтовано, що такі механізми не можуть ототожнюватися з окремими інструментами, заходами, нормативними актами або

адміністративними процедурами. Вони становлять інституційно та процедурно впорядковану систему суб'єктів, повноважень, норм, методів, інструментів, ресурсів, контрольних процедур і каналів зворотного зв'язку, що забезпечує формування, реалізацію, моніторинг і корекцію управлінських рішень у сфері фінансової спроможності громад. У роботі виокремлено інституційний, нормативно-правовий, організаційно-процедурний, фінансово-інструментальний, інформаційно-аналітичний, контрольний і комунікаційний механізми публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад.

Дисертантом досліджено нормативне забезпечення та організаційно-процедурну спроможність органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення фінансової спроможності територіальних громад. Установлено, що в Україні сформовано базове нормативно-правове поле, яке визначає правові засади місцевого самоврядування, бюджетного процесу, міжбюджетних відносин, місцевого оподаткування, публічних закупівель, відкритості використання публічних коштів, фінансового контролю та стратегічного планування місцевого розвитку. Водночас здобувачем доведено, що наявність відповідних нормативних актів сама по собі не усуває проблеми фрагментарності, нестабільності правил і недостатньої узгодженості між стратегічним плануванням, бюджетуванням, програмно-цільовим методом, управлінням активами, контролем, відкритими даними та управлінською корекцією.

У роботі визначено основні проблеми, протиріччя керованості та зовнішні виклики, що впливають на фінансову спроможність територіальних громад. До таких проблем віднесено розрив між обсягом повноважень і ресурсним забезпеченням, між стратегічними цілями розвитку та бюджетними рішеннями, між формальним дотриманням процедур і фактичною результативністю, між відкритістю даних і реальним використанням аналітики, між контрольними процедурами та управлінською корекцією. Обґрунтовано, що фінансова спроможність територіальних громад значною

мірою залежить від узгодженості трикутника «повноваження – ресурси – відповідальність», а порушення балансу між цими складовими породжує системні дисфункції місцевого фінансового управління.

Значну увагу в дисертації приділено зовнішнім викликам, що ускладнюють забезпечення фінансової спроможності громад. Здобувачем проаналізовано вплив повномасштабної війни, руйнування інфраструктури, міграційних процесів, зростання соціальних і безпекових видатків, нерівномірності потреб у відновленні, трансфертної залежності, нестабільності доходної бази та посилення вимог до прозорості й підзвітності використання коштів. Установлено, що за таких умов фінансова спроможність громад дедалі більше залежить не лише від ресурсної достатності, а від адаптивності управлінської системи, здатності своєчасно виявляти ризики, коригувати пріоритети, підтримувати критичні послуги та забезпечувати контрольованість фінансових рішень.

Науково значущим результатом дисертаційної роботи є обґрунтування концептуально-методологічних засад побудови комплексного механізму керованого відтворення фінансової спроможності територіальних громад. Здобувачем доведено, що перехід від аналізу окремих механізмів до комплексного механізму є методологічно необхідним, оскільки виявлені у роботі проблеми мають міжмеханізмовий характер і не можуть бути усунуті шляхом удосконалення лише одного елемента бюджетного, організаційного або контрольного процесу. Комплексний механізм запропоновано розглядати не як механічне поєднання інституційних, правових, процедурних, фінансових, аналітичних, контрольних і комунікаційних елементів, а як їх функціональну інтеграцію в єдиний управлінський цикл.

У дисертації розроблено комплексний механізм керованого відтворення фінансової спроможності територіальних громад як інтегровану управлінську конструкцію, що поєднує суб'єктний, нормативно-процедурний, фінансово-ресурсний, інформаційно-аналітичний, контрольний, комунікаційний та корекційний блоки. Його зміст полягає у забезпеченні замкненого, але

відкритого до адаптації управлінського циклу, у межах якого кожен блок виконує окрему функцію, а результат досягається через їх взаємодію. Запропонований механізм функціонує на засадах адаптивно-рекурсивного підходу, що забезпечує постійний взаємозв'язок між стратегічним визначенням пріоритетів, бюджетним плануванням, ресурсним забезпеченням, процедурною реалізацією, моніторингом, оцінюванням, контролем, комунікацією результатів і управлінською корекцією.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в тому, що вперше обґрунтовано та розроблено комплексний механізм керованого відтворення фінансової спроможності територіальних громад, який, на відміну від наявних підходів, що переважно зводять фінансову спроможність до ресурсної достатності або сукупності окремих інструментів впливу, інтегрує інституційний, нормативно-правовий, організаційно-процедурний, фінансово-інструментальний, інформаційно-аналітичний, контрольний і комунікаційний складники в єдиний причинно-наслідковий контур публічного управління. Його функціонування на засадах адаптивно-рекурсивного підходу забезпечує безперервний взаємозв'язок між моніторингом, оцінюванням, контролем і управлінською корекцією рішень, що дає змогу підтримувати керованість фінансової спроможності територіальних громад в умовах воєнних і відновлювальних викликів.

У дисертації також удосконалено підхід до організації керованого циклу забезпечення фінансової спроможності територіальної громади шляхом формалізації послідовності взаємопов'язаних управлінських фаз: стратегічне визначення пріоритетів, бюджетне планування, ресурсне забезпечення, процедурна реалізація, моніторинг, оцінювання, контроль і управлінська корекція. Удосконалено інструментарій впровадження комплексного механізму шляхом структуризації нормативно-процедурних, організаційно-управлінських, фінансово-планових, інформаційно-аналітичних, контрольних та адаптаційних інструментів. Набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо публічно-управлінського розуміння фінансової

спроможності територіальної громади, взаємодії механізмів публічного управління та інтерпретації дисфункцій цих механізмів як системних порушень зв'язку між стратегічними орієнтирами, бюджетними рішеннями, ресурсним забезпеченням, аналітичним супроводом, контрольними процедурами та механізмами коригування.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертації положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, асоціацій територіальних громад, аналітичних центрів, громадських організацій і проєктів міжнародної технічної допомоги. Результати дослідження можуть застосовуватися під час удосконалення місцевої фінансової політики, розроблення стратегій розвитку територіальних громад, підготовки програм соціально-економічного розвитку, посилення зв'язку між стратегічними цілями та бюджетними рішеннями, організації моніторингу й контролю, підвищення прозорості використання публічних коштів та формування процедур управлінської корекції. Окремі положення дисертації можуть бути використані також в освітньому процесі закладів вищої освіти під час підготовки здобувачів за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

У процесі виконання дисертаційного дослідження Попов Олександр Володимирович проявив себе як відповідальний, цілеспрямований і самостійний дослідник, який володіє належним рівнем теоретичної, методологічної та практичної підготовки у сфері публічного управління та адміністрування. Здобувач продемонстрував здатність самостійно формулювати наукову проблему, визначати мету і завдання дослідження, добирати адекватний методологічний інструментарій, працювати з науковими джерелами, нормативно-правовими актами, аналітичними матеріалами, узагальнювати значний масив інформації, формулювати аргументовані висновки та розробляти практично орієнтовані пропозиції.

Здобувач сумлінно виконував індивідуальний план підготовки, належно реагував на зауваження та рекомендації наукового керівника, систематично вдосконалював текст дисертації, її науковий апарат, структуру, логіку викладу та прикладну спрямованість одержаних результатів. Усі наукові та практичні результати, наведені в дисертації, отримані особисто здобувачем. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, а сформульовані в ній висновки, теоретичні положення та практичні рекомендації ґрунтуються на особистих дослідженнях автора.

Основні положення дисертаційної роботи відображено у низці наукових публікацій за темою дослідження, зокрема у наукових фахових виданнях України, у виданні, що індексується у наукометричній базі Scopus, та в матеріалах науково-практичних конференцій, що підтверджує належний рівень апробації основних результатів дисертації. Оприлюднені результати відповідають темі дисертаційної роботи та відображають її основні наукові положення.

Вважаю, що наукова складова індивідуального плану Попова Олександра Володимировича виконана повністю, а дисертаційна робота «Механізми публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад в Україні» є завершеним самостійним науковим дослідженням, має наукову новизну, теоретичне і практичне значення, відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» та може бути рекомендована для подання до разової спеціалізованої вченої ради.

Науковий керівник,
кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри економічної політики та менеджменту
ННІ «Інститут державного управління»
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Юрій ОРЕЛ

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу
кадрів